

Олександр ЗАЄЦЬ – Директор Інституту релігійної свободи

8 листопада 2006 року постановою Кабінету Міністрів України №1575 „Про утворення Державного комітету України у справах національностей та релігій” було утворено Державний комітет України у справах національностей та релігій на базі реорганізованих Державного комітету України у справах національностей та міграції й Державного департаменту у справах релігій.

Коротка історія

У свою незалежність Україна ввійшла з Радою у справах релігій при Раді Міністрів УРСР, яка діяла на підставі постанови Ради Міністрів УРСР від 25.02.1975 року „Про затвердження Положення про Раду у справах релігій при Раді Міністрів РСР”. У березні 1992 року урядовою постановою було врегульовано статус Ради у справах релігій при Кабінеті Міністрів України, як *центрального органу державного управління України, що діє при Кабінеті Міністрів України і підвідомча уряду*. В такому статусі Рада у справах релігій проіснувала до серпня 1994 року.

З серпня 1994 року по жовтень 1995 року обов'язки та функції державного органу України у справах релігій (таке визначення має цей орган влади у Законі України „Про свободу совісті та релігійні організації” від 23.04.1991 р.) було покладено на Міністерство України у справах національностей, міграції та культур, у складі якого діяло управління у справах релігій. Відповідно до свого Положення Міністерство мало *статус центрального органу державної виконавчої влади і було підвідомчим Кабінету Міністрів України*.

У жовтні 1995 року указом Президента України з метою забезпечення проведення державної політики щодо релігій і Церкви було утворено Державний комітет України у справах релігій. Відповідно до Положення про Державний комітет України у справах релігій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 січня 1996 року № 2 статус державного органу України у справах релігій було визначено як *центрального органу державної виконавчої влади, підвідомчий Кабінетові Міністрів України*. 14 листопада 2000 року указом Президента України №1229/2000 статус Державного комітету України у справах релігій було визначено як *центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через міністра юстиції України*. В такому статусі Держкомрелігій України проіснував до квітня 2005 року, коли указом Президента України № 701/2005 цей комітет було ліквідовано, а його функції було покладено на Міністерство юстиції України.

У травні – серпні 2005 року відповідними постановами Кабінету Міністрів України було утворено Державний департамент у справах релігій та затверджено Положення про нього, згідно з яким статус Держдепрелігій було визначено як *урядовий орган державного управління, що діє у складі Міністерства юстиції України і йому підпорядковується*. У такому статусі Держдепрелігій проіснував до листопада 2006 року до моменту появи вище зазначеного рішення уряду.

Причини підвищення статусу державного органу України у справах релігій

1. Природне бажання чиновників підвищити свій статус (у даному випадку для багатьох з них – повернутися на позиції весни 2005 року, тобто до ліквідації Держкомрелігій України).
2. Намагання чинного уряду та Антикризової парламентської коаліції посилити вплив державного чинника в релігійній сфері, у тому числі, на противагу Президенту України та його Секретаріату.
3. Пропозиції окремих конфесій, у тому числі, тих, які пов'язані з національними меншинами, щодо підвищення статусу державного органу України у справах релігій.
4. Розбалансованість системи органів виконавчої влади, які відповідають за проведення державної політики в сфері державно-конфесійних відносин по лінії центр – регіони.
5. Певне поживлення міжконфесійних конфліктів на місцевому рівні.

Деякі попередні висновки

1. Кабінет Міністрів України через Державний комітет України у справах національностей та релігій спробує взяти під контроль процеси у сфері державно-конфесійних та міжконфесійних відносин в Україні.
2. Утворення урядом Державного комітету України у справах національностей та релігій може призвести до симетричного кроку з боку Президента України В.Ющенка у вигляді утворення консультативного органу при Президентові України з питань свободи совісті та віросповідання.
3. Фракції парламентської опозиції активізують свою роботу з конфесіями.
4. Провідні конфесії вживатимуть заходів щодо збереження існуючого рівня релігійної свободи в Україні.
5. В Державному комітеті України у справах національностей та релігій буде існувати певна перманентна конфліктність між департаментами у справах національностей з одного боку та у справах релігій з іншого. В короткостроковій перспективі зазначена конфліктність, поряд з іншими факторами, може призвести до ліквідації або

реорганізації Державного комітету України у справах національностей та релігій й утворення на його базі окремих відомств – у справах національностей та у справах релігій.

6. Дискусії щодо статусу державного органу України у справах релігій скоріше за все будуть продовжуватися.

Інститут релігійної свободи
www.irs.in.ua